

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 4.

LETNIK XXV.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. APRILA 1924.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Dr. Jakob Mohorič: O prisilni poravnavi. — Revizor Krištofič: Uprava posojil. — Gj. Perin: O kmetijskem zadružništvu v Bosni in Hercegovini. — I. B.: Pregled gibanja zadružništva v Sloveniji po vojni. — Vprašanja in odgovori. — Zadružništvo. — Gospodarstvo. — Razno.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 4, I. 1924.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Kamnici pri Mariboru, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob pol 8. uri dopoldne v zadružni pisarni v Kamnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Živnorojske in prešičorejske zadruge, r. z. z. o. z., v Ribnici se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 8. uri zjutraj v Društveni dvorani. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) tajnika in blagajnika, b) 3 članov odbora. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Zičah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 3. uri pop. v pisarni. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Predlogi in nasveti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Predoslikih, r. z. z. n. z., se bo vršil na Belo nedeljo 27. aprila 1924, ob pol 8. uri dop. v Društvenem domu. 1. Poročilo odbora. 2. Sprejemanje članov. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge, r. z. z. o. z. v Višnji gori, se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 9. uri dop. v dvorani pri fari Višnja gora. 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1923. 5. Absolutorij načelstvu za leto 1922 in 1923. 6. Sprememba pravil. 7. Volitev načelstva. 8. Volitev nadzorstva. 9. Slučajnosti.

Občni zbor Prve jugoslovanske čipkarske zadruge v Žireh, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, ob 3. uri popoldne v Društvenem domu na Dobračevi. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrditev rač. zaključka za l. 1923. 4. Nadomestna volitev načelnika in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Zibiki, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, ob 8. uri dopoldne v uradni prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice na Teharjih, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 11. maja 1924, po prvi sv. maši v posojilničnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 5. Volitev 1 člana nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Grosupljem, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 11. maja 1924, ob 7. zjutraj v prostorih v Stolpiču v Šmarji. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za Št. Jurij pri Grosupljem, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 5. maja 1924, ob 9. uri dop. v prostorih Josipa Perme v Ponomi vasi št. 27. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Branje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva za občino Toplice, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 2. uri pop. pri načelniku Ivanu Pezdircu v Dol. Sušicah. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 5. Volitev načelstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva za vas Hrastje in okolico, r. z. z. o. z., se bo vršil 27. aprila 1924, ob 3. uri pop. v prostorih Društvenega doma. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Sodražici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, ob 3. uri pop. v društveni dvorani. 1. Čitanje revizijskega poročila. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kozjem, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 9. uri zjutraj v posojilnični pisarni. 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Odobritev letnega računa za l. 1923. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti. — Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se tri tedne kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov. (§ 35. z. pr.)

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12:50 Din.
 ===== Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rok pisi se ne vračajo. =====

Dr. Jakob Mohorič:

O prisilni poravnavi.

V 17. številki letošnjega Uradnega lista 5. marca je objavljen zakon z dne 28. 4. 1916 o prisilni poravnavi izven konkurza in o izpremembi nekaterih odredb konkurznega zakona in zakona o izpodbijanju pravnih dejanj glede imovine insolventnih dolžnikov, ki je poprej veljal samo za ozemlje Hrvatske in Slavonije, pa je bil s členom 13. zakona o proračunskih dvanajstinali za meseca januar in februar 1922 z dne 31. 12. 1921, razglašeni v Službenih novinah kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev 25. 4. 1922 razširjen na vso kraljevino.

Prej je veljala v Sloveniji in bivših avstrijskih pokrajinah cesarska naredba od 10. 12. 1914 drž. zak. št. 237 o konkurznem redu, poravnalem redu in izpodbijnem redu, torej naredba, ki nikakor še ni bila stara.

Ne mišlim o novi naredbi razpravljati široko s pravnoteoretičnega stališča, opozoriti hočem samo kratko na par stvari, ki so važne tudi za naše zadrugarje.

Čisto gotovo je snov, ki jo ureja ta naredba za vse kroge, ki imajo opraviti z denarstvom in trgovino, zelo važna, tako važna, da bi jo morali poznati vsaj v glavnih potezah. Posebne gospodarske prilike, v katerih živimo, povzročajo pogoste gospodarske krize, ki se kažejo ravno v gospodarskih polomih, likvidacijah, konkurzih in poravnal-

nih postopanjih zlasti pri trgovskih in industrijskih podjetjih. Dasi se je pri nas v zadnjih časih trgovsko pojmovanje zelo populariziralo, vendar lahko mirno trdim, da je javnost še prejšno, res primeroma malo časa veljavno naredbo o konkurzih, poravnavi in izpodbijanju še jako malo poznala.

Za zadružništvo najznamenitejša razlika med staro in novo naredbo o poravnalnem postopanju je, da prejšnja naredba za pridobitne in gospodarske zadruge ni veljala, nova naredba jih pa izrecno upošteva. Ta odložen privileg zadrug je torej s tem odpravljen.

Glede sprejetja poravnave je določal § 42 stare naredbe:

Za sprejetje poravnalnega predloga je potrebno, da glasuje večina pri poravnalnem naroku na vseh oči za glasovanje upravičenih upnikov za predlog in da skupni znesek terjatev teh upnikov, ki so glasovali za predlog, znaša vsaj tri četrtine skupnega zneska vseh za glasovanje upravičenih terjatev.

Če se doseže samo ena teh dveh večin, lahko zadolženec do konca razprave zahteva, da se pri novem naroku še enkrat glasuje. Ta narok naj poravnalni komisar takoj določi in ustno naznani. Pri prvem naroku neprisotni naj se povabijo.

Upniki na izjave pri prvem naroku niso vezani.

§ 47 nove sedaj veljavne naredbe pa določa:

Poravnalni predlog se smatra za sprejetega, če so zanj glasovali upniki, katerih terjatve, računjene po vsotah, dosežajo dve tretjini skupnih terjatev zoper dotičnega dolžnika. Če kdo izmed onih, ki so omenjeni v § 44 (to so dolžnikovi sorodniki iz navzgorne in navzdolnje vrste, sorodniki iz postranske vrste do bratranca, zakonski drug, zaročnica in zaročenec, zakonski drug bratov ali sestrin, predniki, potomci in bratje in sestre zakonskega druga) ne uporabi svoje pravice glasovanja, se njegova terjatev ne računi ob odrejanju večine.

Če se ne doseže večina, predpisana v prvem odstavku, sme sodnik na dolžnikovo zahtevo odrediti novo razpravo v petnajstih dneh.

K tej razpravi se morajo po predpisih §§ 11 in 12 pozvati interesenti, ki niso bili prisotni, ko je sodnik ustno odredil vnovično razpravo.

Pri vnovični razpravi velja glas, oddan pri prejšnji razpravi za poravnalni predlog.

Na prvi pogled je jasno, da je nova naredba za prezadolženca in za poravnavo ugodnejša. Prej je bilo treba za poravnavo večine navzočih upnikov osebno in tri četrtine terjatev po skupnem znesku, zdaj samo dve tretjini terjatev. Gospodar položaja je

najmočnejši upnik, to je pri trgovcih navadno banka, s katero je prezadolženec v poslovnih zvezi. Od te je odvisna poravnava.

Tudi v drugih stvareh se nova naredba razlikuje od stare, tako n. pr. nalaga nova naredba večji delokrog poravnalnemu upniku, vendar te razlike za splošnost niso tako važne.

Kakor vidimo, se zakonj o tej snovi hitro in pogosto izpreminjajo. Smer razvoja je v prilog prezadolžencu in za olajšanje poravnave. V izrednih, gospodarsko neugodnih časih je mogoče ta smer upravičena, zavest odgovornosti bo pa pri posameznikih trpela. Res so proti zlorabam prezadolženca in njegovih sorodnikov varnostne odredbe v tozadevnih kazenskih predpisih, toda razruvane gospodarske prilike otežujejo tudi ugotovitev dejstev, za katera so kazni predvidene.

Naši kmečki zadrugarji v svojem domačem delokrogu ne bodo imeli posla s takimi stvarmi. Čeprav slišimo o novih poravnalnih postopanjih dan za dnem pogostejše, še ni bilo slišati, da bi bil zaprosil za tako postopanje kak kmečki posestnik. Tudi to je en razlog in sicer tehten razlog, da je obrestna mera za trgovske kredite višja kakor za kmečke. To naj si zapomnijo tisti, ki na najrazličnejše načine delajo na to, da naj se obrestna mera pri naših rajfajzenovkah izravna z obrestno mero bank in drugih trgovskih in industrijskih zavodov.

Revizor Krištofič:

Uprava posojil.

Namen hranilnic in posojilnic je ta, da zboljšujejo in pospešujejo gospodarske razmere svojih članov s tem, da jim oskrbujejo za gospodarstvo potrebnj kredit po nizki obrestni meri. Ako je danes slovenski kmet še gospodar na svoji zemlji in ako v primeri

z ostalimi deli države gospodari še najbolje, je to v velikim meri zasluga naših posojilnic. Poleg številnih slučajev, ki bi jih lahko navedli za dokaz, se omejimo le na to, da opozorimo, kako žalostne so gospodarske razmere v krajih, kjer ljudstvo še ne ukuša sadov združenih organizacij. V takih krajih se povsod opaža, da se kopiči bogastvo v rokah maloštevilnih mogotcev, dočim množice ljudstva v

največji revščini životarijo. Na eni strani motgotstvo, oderuštvo in brezmejno izrabljanje delovnih slojev, na drugi strani popolna gospodarska odvisnost, moderno suženjstvo, ki ubija vsak kulturni in gospodarski napredek. Za primer vzemimo gospodarske razmere v srednji in južni Italiji, kjer je velika večina zemlje v lasti raznih grofov in knezov, kmetje sami pa so le najemniki, takozvani **koloni** na veleposestvih (latifundijah). Slednji so popolnoma odvisni od svojih gospodarjev.

Samoposebi je umevno, da človek v podobnih razmerah ne more upati na pridobitev gospodarske neodvisnosti, ki je predpogoj vsemu napredku. Kolike vrednosti je za človeka zdravje, ve dobro le tisti, kogar je težka bolezen priklenila na posteljo. Istotako zamore prav ceniti vrednost gospodarske svobode in neodvisnosti le tisti, ki te dobrote pogreša. Zato naše ljudstvo ne more nikdar dovolj ceniti zaslug in koristi, ki so mu jih nudile in mu jih še nudijo združne organizacije, predvsem hranilnice in posojilnice.

S tem, da kreditne zadruga oskrbujejo članom posojila proti nizki obrestni meri in jih na ta način varujejo pred oderuštvom in odvisnostjo od pohlepne sebičnosti, namen posojilnic še daleč ni dosežen. Njih naloga je tudi, da v svrhu trajnega zboljševanja gospodarstva skrbé, da se v posojila investirani kapital tudi plodonosno izrablja ter da se ljudstvo ne zadolžuje po nepotrebnem. Ravno v tem pogledu mnoge kreditne zadruga greše. Pri izterjevanju posojil gredo v svoji popustljivosti predaleč ter celô dovoljujejo, da dolžniki vedno odlašajo s plačilom glavnice in obresti. S tem zadruga ne koristi niti sebi niti dolžniku najmanj pa vrši svojo vzgojno nalogo. Nasprotno ona povzroča, da se ljudje lahko miselno zadolžujejo.

Prevelika radodarnost v dovoljevanju posojil in premala skrb za redno odplačevanje že obstoječih kreditov pa ima tudi druge zle

posledice. Glavna je ta, da tako postopanje slabo vpliva na vzgojo ljudstva. Ako n. pr. posojilnica dopušča, da dolžniki neredno plačujejo obresti in tudi ne zahteva rednih odplačil na izposojeno glavnico, s tem jemlje če ne celô ubija v ljudstvu smisel za redno izpolnjevanje dolžnosti. Človek pa, ki je izgubil ta čut, bo slabo gospodaril.

Zato mora vsaka posojilnica posvečati upravi kreditov največjo pozornost. Predvsem naj se za doseg rednega odplačevanja glavnice in obresti vporabljajo vsa dana sredstva. Najprej naj se že pri izplačilu posojila dolžnik opozori, da je posojilo dovoljeno le za določen rok in da mora biti do poteka dovoljenega roka brezpogojno popolnoma poplačano. Nadalje je dolžnika opozoriti na možnost delnega odplačevanja kredita. Posojilnica naj se nikdar ne brani sprejemati tudi manjša redna odplačila na račun glavnice. Takozvano »podaljševanje« zadolžnic naj se omeji le na izredne slučaje.

Tudi z ozirom na gnotne razmere zadruga same in pa na razmere časa je potrebno, da je uprava posojil vedno in vsestransko v redu. Predvsem je treba vpoštrevati, da so vlagatelji stalni upniki zadruga in da mora imeti zadruga za nje vedno pripravljeno gotovo množino likvidnega denarja. Kakor za vse denarne zavode, tako velja tudi za kreditne zadruga načelo, da mora biti najmanj 30 % vsega tujega denarja mobilnega, t. j. naloženega tako, da se vsak čas lahko realizira. — Potemtakem sme posojilnica investirati v posojila največ 70 % skupnih hranilnih vlog.

Ker pa mora biti načelstvo zadruga vedno pripravljeno tudi na morebitno padanje vlog, mora skrbeti tudi za povprečno dobro likvidnost obstoječih posojil. Zato naj zadruga dovoljuje predvsem manjše kredite za potrebe članov po razmerah njih gospodarstva.

Prednost pred vsemi drugimi naj imajo kratkodobna posojila na osebno poroštvo.

Nadalje je treba vpoštevati, da polagoma prehajamo zopet v redne razmere in da se bo najbrže denar polagoma bližal svoji prvotni t. j. zlati vrednosti. Vsled tega večja in dolgotrajna posojila odklanjajte, že obstoječe

večje kredite pa po možnosti izterjavajte. Tudi pri dovoljevanju kratkodobnih kreditov postopajte skrajno previdno. V vsakem slučaju bodi kot kritje za izplačano posojilo merodajna likvidna, ne pa morda dnevna cenilna vrednost. Sploh naj bi vsaka posamezna posojilnica skrbela za kolikor mogoče visoko likvidnost svojega imetja.

Gj. Perin, tajnik Saveza srbskih kmetijskih zadrug v Sarajevu.

O kmetijskem združništvu v Bosni in Hercegovini.

(Članek iz „Nove Evrope“ od 21. marca 1974, št. 9. in 10.)

V začetku tega stoletja se je začelo pri nas razvijati združništvo pod vplivom iz Zagreba. Po posameznih poizkusih ustanavljanja srbskih zadrug je l. 1905 društvo »Prosvjeta« vzelo v svoj delokrog delo za združništvo in je začelo s propagando za ustanavljanje zadrug. Usvojilo si je tip prečanskih zadrug rafajzenovega sestava in izdalo je pravila in brošuro o njih. S tem je združništvo od raztresenega dela poedinca prešlo k enotnosti in tako dobilo več izgleda na uspeh. Vlada se je takoj postavila proti in delo ovirala. To je zadrževalo ustanavljanje zadrug in se je prva zadruga ustanovila šele 1907. 1908 je vlada odobrila pravila za zadruge, ki jih je izdelala »Prosvjeta« in od tedaj začenja brzo ustanavljanje zadrug: 1909 — 3 zadruge, 1910 — 23, 1911 — 47, 1912 — 28, 1913 — 22, 1914 do julija — 11 zadrug.

Vse te zadruge so kreditne zadruge rafajzenovega sistema. Brž ko se je začelo živahnejše ustanavljanje, moralo se je misliti tudi na zvezo zaradi boljše organizacije poslovanja in zaradi ustvaritve materijalne podlage za delo. Zveza je bila osnovana l. 1911, začela pa je delati 1912, ko se je ustanovila Srbska centralna banka, ki je zvezi stavila na razpolago večja denarna sredstva. Do za-

četka vojne se je v zvezi združilo 128 zadrug s 4100 člani.

Hrvati v Bosni so začeli ustanavljanje zadruge l. 1909, z izjemo dveh prejšnjih slučajev. Vodilo jih je društvo Hrvatska narodna zajednica s Hrvatsko zadružno banko za Bosno in Hercegovino, (ki je bila osnovana 1911). Do vojne so bili ustanovili vsega 60 zadrug; šele po vojni so ustanovili zvezo.

Ako pogledamo na razmere, v katerih se je razvijalo predvojno združništvo, najdemo, da niso bile baš najugodnejše. To pa iz sledečih razlogov: 1. Večina poljedelcev so bili odvisni kmetje ali beglučarji, pa niso imeli interesa, da množijo svoje imetje in dvignejo produkcijo. L. 1910 je od 110.000 pravoslavni kmetov imelo samo 35.000 lastno zemljo, vsi ostali so bili na zemlji agov. Ker niso imeli možnosti za gospodarski napredek, so se vsi ti kmetje in beglučarji malo brigali tudi za združništvo. 2. Po naših vaseh je vladala velika primitivnost in nepismenost. L. 1910 je bilo od 1.275.000 prebivalcev po vaseh s starostjo nad 7 let samo 75.000 pismenih, a to je komaj 6 %. Ako od tega števila odtegnemo duhovnike, učitelje, trgovce, koloniste, gozdne in druge delavce, kakor tudi ostale družine, ki živijo po vaseh,

pa se ne bavijo s poljedelstvom, tedaj moremo svobodno trditi, da od domačih kmetov ni več nego tri odstotke pismenih. Pa še ta pismenost največ obstoji v tem, da zna podpisati svoje ime in priimek. Zato je zelo težko najti kmeta, ki je v stanju voditi zadruho in izvrševati vse pismene posle. Ako se kje tudi najde tak kmet, je on navadno edini v vasi in zato zadruga popolnoma zavisi od njega. Poleg tega ima primitivno ljudstvo malo smisla za redno delo. Lahko se trdi, da mi do danes še nismo prišli do prave delavnosti. Pri tem primitivni človek, posebno kmet, nima potrebne inicijative, niti samozavesti za samostojno delo. 3. Pri nas je razširjeno mišljenje, da je Srb »po prirodi zadruhar« in da mu je treba samo staro hišno zadrugo zameniti z novo moderno zadrugo. To mišljenje je v temelju pogrešno. Srb je po prirodi individualist in težko vzdrži vezi kakršnegakoli društva. On gre celo v naskok v tako razmaknjeni vrsti, da se posamezniki odlikujejo. Radi tega se združništvo težko razvija, posebno težko pa prime globoke korenine. 4. Poleg tega je težava za moderno združništvo v tem, ker se mi nahajamo v fazi razdruževanja. Stare rodbinske zadruge propadajo: vsak oženjen posameznik se izloči iz rodbinske skupnosti in se postavi sam za se. Ta moment rodbinskega razdruževanja ne vpliva ugodno na nobeno kolektivno akcijo. 5. Oblasti so ovirale združništvo, kakor tudi vse ostalo delo in ustanove, ki bi mogle prevzeti finansiranje zadrug. Banke so se šele snovale ter so mogle celó svoje meščanske povpraševalce po kreditu le s težavo zadovoljiti.

V takih razmerah združništvo ni moglo dobro uspevati. S premagovanjem zaprek je imelo uspeh samo v gotovem pravcu. Razširjalo je med ljudstvo zadržne pojme in zavest o samopomoči in samoupravi. Budilo je privatno inicijativo in samozavest, ki so

jih oblasti skušale sistematično uspraviti. Pobijalo je pijanstvo in druge pregrehe in grde navade med ljudstvom. Tako so bile naše predvojne zadruge bolj šole za odrasle nego kreditne ustanove.

Pri tem so bile zadruge nacionalne ustanove, narodne organizacije proti tujcem ter jim je bila naloga, da budijo in vzdržujejo nacionalno zavest in borbenost.

Po vsem tem lahko na kratko rečemo, da je bil rezultat predvojnega dela ta, da je združništvo med ljudstvom pognalo korenine in bilo usmerjeno na pravo pot.

V začetku vojne je oblast srbsko zvezo razpustila, zadrugam pa prepovedala delo. Hrvatske zadruge so prenehale v glavnem delovati vsled tega, ker so ljudje odšli na vojsko. Samo nekatere zadruge po Hercegovini so se obdržale in napravile svojim članom velike usluge v prehrani.

Po vojni nastaja obnavljanje prekinjenega dela. Srbska zveza je bila obnovljena pred koncem l. 1918, l. 1919 pa je bila ustanovljena Hrvatska zveza.

L. 1919 je poteklo v poživljanju zadrug. Vse zadruge so bile tekom tega leta pregledane in urejene. Pri tej priliki se je ugotovilo, da jih je tekom vojne propadlo samo deset, vse druge pa so z osvoboditvijo zopet oživele. Ko se je to izvršilo, nastalo je vprašanje dela v novih razmerah. Vojna je marsikaj spremenila, pa je vsled tega bilo potrebno spremeniti tudi delo.

Prva sprememba na bolje je bila na kmečkem posestvu. S političnim osvobojenjem je prišlo tudi gospodarsko za večino kmetov. Kmečki položaj* je bil odpravljen. (Beglučki položaj je še danes nerešeno vprašanje.) Preko 100.000 domačinov so postali

* Kmetje so bili dedni najemniki (prej podložniki) na agovi zemlji. (Opomba prevajalca, ker se mora izraz »kmet« razumeti v tem članku v posebnem pomenu, ne pa v splošnem pomenu poljedelec).

lastniki zemlje in s tem dobili osnovni pogoj za napredek. Poleg tega so tudi povojne cene kmetijskih pridelkov vspodbujale seljake k pridnejšemu pridelovanju. Ker je večina kmetov, zlasti mlajših, v času vojne videla mnoge naprednejše dežele, je začutila po vojni potrebo boljšega dela, zlasti pa potrebo boljšega življenja tudi doma. Ti trije momenti so v stanju preobraziti naše zaostalo poljedelstvo samo, ako jim pomagamo z zadostnim kreditom. Boljše hiše in hlevi, boljša živila in semena, moderno orodje in stroji, kakor tudi melioracije zahtevajo dosti denarja. Tega pa kmet ne more sam ustvariti, zato mu ga je treba preskrbeti v obliki kredita.

Druga sprememba je nastopila glede preskrbe z življenjskimi in poljedelskimi potrebščinami. Znano povojno oderuštvo (verižništvo) je mnogo škodovalo kmetom z visokimi cenami, radi česar so takoj po vojni zahtevali zadružno preskrbo. Posebno so se v tem odlikovali naši pasivni kraji (Hercegovina in srednja Bosna), kako bi predvsem mogli kar najceneje dobiti žito. Ta moment je najbolj uplival na ustanavljanje novih zadrug, tako da jih imajo danes pravoslavni 250, Hrvati okoli 100, muslimani pa okoli 40. Poslednji so začeli delo na zadružnem polju šele po vojni s pomočjo Muslimanske centralne banke in Gajret-banke; preteklo leto so ustanovili tudi svojo zvezo pod imenom »Središnji savez jugoslovanskih seljaških zadrug v Sarajevu.«

Poleg potrebe, da se preskrbi kmetom kredit in življenjske potrebščine, se občuti tudi potreba skupnega proizvodstva oziroma skupnega predelovanja, kakor tudi skupne

prodaje gotovih pridelkov. V prvih treh pravicah se dela primerno moči in sredstvom, v zadnjem pravcu pa se v obče še ne dela radi prevelikega variiranja cen in valute.

Glede vprašanja kmetijskega kredita zveze in zadruga danes ne morejo mnogo napraviti. Niso jim na razpolago zadostna sredstva, pomoči pa ni skoro od nikoder. Banke razun Narodne banke so v glavnem danes za kmeta in njegove zadruga zaprte. Država, ki je najbolj poklicana, da pomaga zadružništvu s kreditom, ne da nič. Radi tega je danes naš kmet na splošno brez kredita. Ako ga kje najde izven zadruga, plača 30 do 50 % obresti. Preskrba kmeta s poljedelskimi potrebščinami kot pripravami, orodjem, stroji itd. se vrši redno s pomočjo zadrug. Od življenjskih potrebščin se nabavlja največ koruza in ječmen. Poslovanje z ostalimi predmeti ovira tudi pomanjkanje denarja.

Vse nabave se vršijo s pomočjo kreditnih zadrug. Ustanavljanje posebnih nabavnih zadrug po vaseh ni priporočljivo radi pomanjkanja pismenih in sposobnih ljudi. Po dosedanjih izkušnjah morejo solidne nabave izvrševati kreditne zadruga same brez posebne nevarnosti zgube. Posebne nabavne zadruga imajo, kakor kaže, dovolj vzroka, da se ustanovijo samo v večjem področju za večje število članov, da se izplača nastaviti posebnega poslovodjo, ki se s celim delom posveti temu poslu.

Od pretečene jeseni se je začelo delo za ustanavljanje mlekarskih zadrug. Dosedaj jih je 6, izgleda pa, da jih bo v tem letu že več. Po dosedanjem delu kaže, da se bo ta vrsta zadrug z uspehom lahko razvijala.

.....

I. B.

Pregled gibanja zadružništva v Sloveniji po vojni.

V spodnji tabeli podajamo v številkah prvih petih letih po vojni od 1919 do 1923 pregled gibanja zadružništva v Sloveniji v vključno.

Leto	Zadruge	kreditnih	konsumnih	mlekarskih	živilorejskih	pašniških	strojnih	elektro-stroj-	obrnih	stavnih	raznih	Skupaj
1919	novih	1	30	—	1	—	—	4	7	2	7	51
	v likv. stopilo . . .	4	4	—	4	—	—	—	1	4	1	20
	izbrisanih	3	3	—	1	—	—	—	—	1	—	9
1920	novih	6	54	1	—	1	—	6	21	6	12	107
	v likv. stopilo . . .	7	2	2	8	—	—	—	—	1	3	23
	izbrisanih	3	4	2	2	—	1	—	1	2	1	16
1921	novih	11	29	—	—	4	—	4	10	6	5	69
	v likv. stopilo . . .	1	16	1	10	—	1	—	1	—	5	35
	izbrisanih	4	3	1	6	—	—	—	2	1	4	21
1922	novih	4	12	1	1	4	—	5	9	4	5	45
	v likv. stopilo . . .	7	7	—	5	—	1	—	—	—	1	21
	izbrisanih	1	6	1	8	—	2	—	3	1	3	24
1923	novih	12	13	—	—	—	—	6	5	3	3	42
	v likv. stopilo . . .	5	8	5	1	—	—	—	1	—	3	23
	izbrisanih	1	14	3	8	—	—	—	—	—	5	31
Vsota v letih 1919—1923	novih	24	138	2	2	9	—	25	52	21	31	314
	v likv. stopilo . . .	24	37	10	28	—	2	—	3	5	13	122
	izbrisanih	12	30	7	25	—	3	—	6	5	13	101

Kreditne zadruge so zelo slabo napredovale. Prva leta je bilo pač denarja zelo veliko, povpraševanja po denarju pa zelo malo. Zadnje leto se kaže v tem pogledu preokret, ker je pomanjkanje denarja začelo naravnost siliti k ustanavljanju novih kreditnih zadrug. Te naj črpajo neplodni denar iz ljudstva in ga vodijo tja, kjer ga kmetijsko gospodarstvo potrebuje za oploditev, za napredek.

Drugačna pa je slika glede konsumnega zadružništva, glede blagovnih zadrug. Pri teh se vidi takoj po vojni silno naraščanje, katero pa v l. 1922 in 1923 že pojema. Svoj višek je imelo v l. 1920, ko je bilo na novo ustanovlje-

nih 54 blagovnih zadrug. Da se je ravno blagovno zadružništvo po vojni tako dvignilo, je bil vzrok v velikem pomanjkanju blaga. Dolga vojna doba je vse zaloge pri producentu, trgovskem posredniku in pri konsumentu samem popolnoma izčrpala, tako da je prisilni vojni socializem blago v najmanjših množinah vodil po najkrajši poti iz tovarne naravnost v roke konsumenta. Ljudska prehrana se je tedaj res vršila od danes do jutri, iz roke v usta. Vsled pomanjkanja življenjskih in poljedelskih potrebščin je seveda cvetelo verižništvo, ki je brezobzirno izkoriščalo ljudsko bedo in glad. Vsled padle morale je sku-

šalo v najkrajšem času obogateti brez ozira na to, ali je to pravično ali ne, ali se dela konsumentu krivica ali ne. Zato so v zaščito proti verižništvu vsi stanovi, zlasti pa kmet, delavec in uradnik zahtevali združno preskrbo in si v velikem številu ustanavljali blagovne zadruge.

Pri mlekarških zadrugah kaže ta pregled žalostno sliko pojecanja, propadanja tega, kar se je pred vojno ustvarilo. Še žalostnejša je slika živinorejskih zadrug. Končne številke kažejo, da se je v teh petih letih izbrisalo 25 živinorejskih zadrug, stopilo v likvidacijo 28, na novo vpisali pa sta se le 2. Ta pojav je tem usodnejši, ker se sedaj že jasno kaže, da bo Slovenija v bodoče morala težišče vsega svojega gospodarstva nasloniti ravno na vzrejo plemenske živine z mlekarstvom.

Pri kmetijskih strojnih zadrugah je vladalo tekom teh pet let mrtvilo. Kolikor se je teh zadrug ustanovilo pred vojno, so delovale in še delujejo. Vendar pa na splošno poslujejo nesolidno, ker ne skrbijo za svojo bodočnost. Mesto, da izvajajo redno amortizacijo svojih investicij z zadostnim odpisovanjem pri inventarju in da tudi pozitivno ustvarjajo poseben zaklad za obnovo združnega inventarja (strojev), po večini vterjavajo od članov za uporabo strojev tako malenkostne prispevke, da se komaj krijejo tekoči izdatki za bencin in najnujnejša popravila. Odpisovati inventar ali pa celo zbirati zaklad za obnovo inventarja je pa s takimi prispevki nemogoče. In vendar bodo kmetijske strojne zadruge radi dragih delovnih sil na kmetih, radi bega delovnih sil v mesta in industrijske kraje (ker se je Slovenija silno industrializirala), nujno potrebne, sicer kmet ne bo mogel pri današnjih cenah pridelkov s svojim gospodarstvom izhajati. Da bi pa vsak mali in srednji kmet nabavljal lastne stroje, to pa

je negospodarsko, to bi pomenilo velike kapitala v strojih držati mrtve.

Ponajveč v zvezi s kmetijsko-strojnimi zadrugami in kot njih izpopolnjevanje so se v precej velikem številu ustanavljale združne elektrarne, ki dajejo električni tok za razsvetljavo in za pogon poljedelskih strojev, združnih mlinov in žag. Število 25 elektrostrojnih zadrug za dobo pet let je izredno veliko, ako se pomisli, kako velike investicije zahteva taka električna centrala z daljnovodi in omrežjem, instalacijami, motorji itd. Pobudo k snovanju številnih elektrostrojnih zadrug je dajala v prvi vrsti obilica denarja po vojni, pomanjkanje in draginja bencina, petroleja in motornih olj ter naposled primeroma nizke cene za stavbeni material in za stroje.

Obrtniške zadruge kažejo v teh petih letih izredno lep napredek. Novo vpisanih je bilo 52, izbranih le 6. Kakor se je v trgovini in industriji vsled zadostnega kapitala po vojni pokazal velikanski razmah, tako so tudi obrtniki videli, da se morajo združiti in s skupno nabavo strojev, surovin, s skupno prodajo, marsikaterikrat tudi s skupnim proizvodstvom postaviti v bran napredujoči industriji in postaviti v boj tujim obrtnim izdelkom, ki so silili preko meje iz bogatih dežel. Lahko rečemo, da imamo v teh letih po vojni šele prave začetke obrtno-produktivnega združništva.

Velik napredek vidimo tudi v številnih novo ustanovljenih stavbenih zadrugah. Vzrok je splošno znan. Pomanjkanje stanovanj v mestih in industrijskih krajih je bil pojav, s katerim so se oblasti vseh pet let po vojni borile in se še sedaj borijo z zelo majhnim uspehom. Temu problemu so hotele priti bližje stavbene zadruge, katere pa v praksi niso imele tistega uspeha, kot se je pričakovalo. Menda je to prisilno gospodarstvo, ki ga je

uvedel stanovanjski zakon, predstavljalo največjo oviro, tako da se kapital v stavbeno gibanje sploh ne upa tembolj sedaj, ko so prva ugodna leta obilice denarja minula, ko se je stavbarstvo strašno podražilo in ko stanovanjski zakon drži najemnine še vedno na neprimerno nizki višini, tako da je rentabiliteta kapitala v tem področju skoro izključena.

Uspeh dela petih let, ki ga kaže spodnja tabela, ni le pozitiven, ampak prav dober, ako pomislimo, da se je to delo vršilo v težkih razmerah demoralizacije in splošnega razpada na vseh poljih, ki jih je pustila vojna.

Vendar moramo pripomniti, da v tej tabeli ni razvidno ono delo, ki ga je zadružništvo vseh teh pet let vršilo za poživitev in ureditev posameznih zadrug. Res, da je po vojni obstajala še večina zadrug izpred vojne, da nam jih vojna ni upropastila (izvzemši mlekarske in živinorejske zadrug), toda velik del zadrug je bilo treba prebuditi iz spanja, je bilo treba po vojni poživiti in urediti. In v tem so se absorbirale glavne sile zadružnega dela, ne pa v ustanavljanju novih zadrug. Tega dela pa nam gornja tabela ne kaže, dasi je bilo obsežnejše in težavnejše.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 16: Neki naš dolžnik kljub ponovnim opominom v zadnjih dveh letih ni plačeval ne obresti, ne zapadlih obrokov dolga, vsled česar je zadnja seja načelstva sklenila, da mora posojilo takoj vrniti. Ali moremo to zahtevati? (H. p. v C.)

Odgovor: Glede odpovedi kredita bi morali samo pogledati besedilo zadolžnice, ki jo je dolžnik podpisal in ki ga kot sklenjena pogodba veže. Po tem besedilu (običajnem pri rafajzenovih hranilnicah in posojilnicah) imata obe stranki trimesečni odpovedni rok. Torej hranilnica in posojilnica lahko odpove dolžniku posojilo v trimesečnem roku brez navedbe vzroka. Ako pa stranka ne plačuje obresti vsakega pol leta naprej, zapade glavica s pripadki vred takoj v plačilo. Za Vašega dolžnika je torej vzroka več kot dovolj, da mu posojilo takoj odpoveste in, ako ne plača drugače, sodno izterjate.

Vprašanje 17: Naša nabavna zadruga namerava najeti večje posojilo za obratni kapital in sicer na poroštvo. Kdo je za to posojilo, če pride do poloma, v prvi vrsti odgovoren? Ali poroki ali načelstvo? (Nab. prod. v B.)

Odgovor: Napram upniku je za posojilo v prvi vrsti odgovoren dolžnik in njegovi poroki. Ako za posojilo Vaše zadrug **porokujejo osebno člani načelstva** in nadzorstva, to se pravi, da so zadolžnico poleg zadrug kot poroki in plačniki osebno podpisali vsi člani načelstva in nadzorstva (kar je pravilno), potem seveda upnik v isti meri kakor od zadrug lahko terjaa vračilo od članov načelstva oziroma nadzorstva. Če so zadolžnico podpisali kot poroki in plačniki kakšni drugi člani Vaše zadrug, tedaj se bo upnik obračal ravno tako na dotične člane, ako mu zadruga ne bi hotela pravočasno in v redu vračati. — Drugo pa je vprašanje **odgovornosti načelstva napram občnemu zboru za morebitne izgube zadrug**. V tem slučaju lahko člani zadrug nastopijo z odškodninsko tožbo proti načelstvu, ako dokažejo, da načelstvo ni vršilo svoje dolžnosti v smislu zakona in pravil in ni upravljalo zadružnih poslov s tako skrbjo, s kakršno opravlja svoje lastno premoženje in s tem zakrivilo izgubo. V tem slučaju so člani načelstva na znotraj odgovorni za izgube, ki so jih s svojo malomarnostjo zakrivilo brez ozira na to, ali so za-

dolžnico zadruge podpisali kot poroki in plačniki ali ne. Napram zadružnim upnikom pa nosi jamstvo zadruga, v isti vrsti z zadruge pa one osebe, ki so zadolžnico zadruge podpisale kot poroki in plačniki. — Ravno glede jamstva pri takih posojilih opozarjamo na vprašanje 5 v 2. številki Nar. Gosp. stran 27.

Vprašanje 18: Naša posojilnica je sprejela pravila v smislu zahtev čl. 262 fin. zak. Ali smo sedaj še vezani na 1 ½ % -no razliko med obrestno mero vlog in posojil? Ali lahko napravimo večjo razliko, kakor to razpravljate v Nar. Gosp. št. 12, vprašanje 49? Ali more to skleniti načelstvo, ali je pridržano občnemu zboru?

Odgovor: O obrestni meri sklepa po § 10 Vaših pravil (in to velja skoro za vse naše posojilnice) načelstvo z ozirom na denarne in časovne razmere. Glede višine razlike med obrestno mero vlog in posojil ste za enkrat po istem paragrafu svojih pravil še vezani na 1 ½ % -no razliko. Ne torej zakon, ampak Vaša pravila Vam branijo iti z obrestno mero za posojila višje. Sicer Vas pa ravno glede obrestne mere opozarjamo na vprašanje 8 v 2. številki Nar. Gosp. stran 29 in na članek: »Ali naj gremo z obrestno mero še kvišku?« v 3. številki Nar. Gosp. Zdi se, da včasih preradi pozabimo, kaj je namen rajfajzenovih posojilnic.

Vprašanje 19: Član naše posojilnice ima večjo svoto dolarjev in vpraša, ali naj z njimi še čaka, da se dolar dvigne, ali naj jih zamenja takoj in kje? (H. p. v P.)

Odgovor: Dati dober nasvet na Vaše vprašanje, je težka in kočljiva stvar, zakaj v bistvu je to vprašanje, ali naj spekulira Vaš član na padanje dinarja ali na dviganje dinarja. Oboje se je že posrečilo in oboje se je že tudi ponesrečilo, kakor je pač kdo znal spekulirati, ali še bolje, kakor je pač kdo imel srečo pri spekulaciji. Ko bi se na vprašanje glede dviga ene ali druge iz tujih valut moglo

sigurno odgovoriti, potem bi pač spekulacija odpadla. — Eno pa Vam v tem vprašanju moremo in moramo svetovati, to namreč, **da v dolarjih leži velika vsota denarja mrtvega** in ne nese koristi niti njegovemu lastniku niti drugim, ki bi se v gospodarstvu s to vsoto kot posojilom lahko okoristili. Zato je po našem mnenju pametno, da se pri tem že blizu celo leto precej stabilnem kurzu dolarji zamenjajo in denar plodonosno naloži. Ako bi dotičniku vsled morebitnega padca valute tudi kazala kaka izguba vsled prezgodne zamenjave, bo pa to izgubo v primeroma kratkem času nadomestil lep dohodek pri sedaj veljavnih izredno visokih obrestih. Zamenjavo Vam lahko oskrbimo mi pri banki, ki bo največ nudila.

Vprašanje 20: Naše Kmetijsko društvo je dosedaj prodajalo članom špirit v zaprtih steklenicah, seveda brez obrtnega lista, ki ga dosedaj ni bilo potreba. Sedaj pa finančna oblast zahteva od nas obrtni list za prodajo alkoholnih pijač (koncesijo). Ali smo res po novem taksnem zakonu dolžni dobiti koncesijo in kaj napravimo? (K. d. v S.)

Odgovor: Po sedaj veljavnem zakonu o taksah in pristojbinah (Uradni list št. 113 od 19. decembra 1923) je dosedaj veljavni obrtni red precej spremenjen. Ker poslujete samo s člani, sploh niste spadali pod določbe obrtnega reda. Po taksnem zakonu pa mora za točenje pijač (gostilne in kavarne) vsakdo brez izjeme imeti sledeče tri pravice: 1. po tarifni postavki 61 je treba **krajevne pravice**, ki jo daje ministrstvo za notranje posle. To pravico mora dobiti poslopje, v katerem se izvršuje gostilničarski ali kavarnarski obrt. Za krajevno pravico se plača taksa Din. 2000.— v krajih do 2000 prebivalcev. V kolikor se je v krajih izven Srbije in Črnogore izvrševal v takem poslopiju kavarnarski ali gostilničarski obrt neprekinjeno do 6. aprila 1920, se smatra, da so taka poslopja krajevno pra-

vico pridobila in ni treba znova plačati takse. 2. Po tar. post. 63 je za točenje pijač potrebna **osebna pravica**, ki jo daje pristojno okrajno glavarstvo in za katero se plača taksa Din. 200.—. 3. Po tar. post. 62 pa je plačevati za **pravico točenja pijač** še posebno takso in sicer vsakega pol leta naprej v krajih do 2000 prebivalcev Din. 750.— do Din. 200.—. Ta taksa se plačuje za točenje pijač ne le po kavarnah, gostilnah in okrepčevalnicah, ampak tudi v delikatesnih trgovinah, vinarnah in žganjarnah, slaščičarnah in po ostalih trgovinah ne glede na to, ali se izvršuje ta posel kot glavni ali kot postranski in ne glede na to, ali se izvršuje ta posel z zaprtimi ali odprtimi posodami, za konsum v poslovnih prostorih ali izven njih.

Najbolj neprijetno pa je to, da pravilnik k izvrševanju taksnega zakona, posebej pa še pravilnik k izvrševanju predpisov tar.

post. 61 in tar. post. 62 določa, da **sme pristojno finančno oblastvo podeliti pravico točenja (tar. post. 62) le tedaj, ako ima prosilec že osebno pravico (tar. post. 63) in ako ima poslopje krajevno pravico (tar. post. 61)**. Pravice točenja ne more torej izvrševati nihče, ako nima osebne pravice (gostilničarske ali kavarnarske) in ako nima poslopje krajevne pravice. Po teh določbah bi moral torej tudi vsak trgovec in tudi vsaka zadruga, ki prodaja alkohol, četudi samo v zaprtih steklenicah, imeti vse iste pravice in plačevati iste takse, kakor jih plačuje poklicni gostilničar, restavrater, kavarnar, hotelir itd.

Ako se ne bo dalo glede zadrug za prodajo članom čez ulico in v zaprtih steklenicah dobiti kakih izjemnih določb, se bodo najbrže morale zadruge odreči pravici prodaje pijač, ker je s to prodajo združenih preveč bremen, kakor smo jih navedli zgoraj pod 1—3.

□ □ □ □ □ □ ZADRUŽNIŠTVO. □ □ □ □ □ □

Narodni Gospodar še vedno čaka, kdaj bodo zadruge poleg zastojnega izvoda naročile za člane načelstva in nadzorstva po en izvod. Brez dobrega združnega berila ne bo združne izobrazbe in združne zavesti. Brez združne izobrazbe in združne zavesti ne bo dobrih in nesebičnih voditeljev združništva.

Vsem zadrugam! Vse predloge na okrožno (deželna) sodišča za vpis in izbris odborikov ter za vpis spremembe pravil pošiljajte redno najprej Zdrugi zvezi, da jih pregleda in vam da navodilo, kako imate odpraviti morebitne pogoške. Ako predloge s pogoškami pošljete naravnost sodišču, se stvar silno zavleče in imate z nepotrebnim pošiljanjem semintja še večje stroške, zlasti ker vam sodišče vrača vloge nefrankirane, tako da morate plačevati dvojni porto.

Invalidski davek. Vse posojilnice opozarjamo, da imajo **izkaze o invalidskem davku za l. 1923** predložiti davčnim uradom najkasneje do 30. aprila. Kako se ti izkazi napravijo, imate v Narodnem Gospodarju za l. 1923 na strani 13 natančno pojasnilo. Vloge, katerih letne obresti (izplačane ali kapitalizovane) ne presegajo 100 Din., so invalidskega davka proste. — Na razna vprašanja pojasnjujemo, da invalidskega davka, kakor tudi rentnine hranilnice in posojilnice kljub določbam čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23 ne morejo biti proste, **ker plačujejo ta davek hranilnice in posojilnice le namesto vlagateljev.**

Za oprostitev poštarine so napravile vloge na ministrski svet združne zveze v Sloveniji. Glavni savez srpskih kmetijskih zadrug v Beogradu, združne zveze na Hrvatskem in v Slavoniji, Savez nabavnih zadrug

za državne uslužbenke v Beogradu in Savez zdravstvenih zadrug, vsi navedeni savezi in njihove zadruge uživajo oprostitev poštarine, samo zvezam in zadrugam v Sloveniji, Dalmaciji in v Bosni jo še dosedaj niso priznali.

Najvišje stanje naložb hranilnic in posojilnic pri Zadrugni zvezi smo dosegli koncem marca 1924 in sicer so 31. marca t. l. znašale naložbe Din. 67,817,534.—, l. 1923 31. marca so naložbe pri Zvezi dosegle Din. 63,747,789.—.

Za primorske zadruge se je dosegla pri pogajanjih v Rimu, kakor smo že poročali v Narodnem Gospodarju od 15. marca na strani 46, zamenjava njihovih naložb pri denarnih zavodih v Jugoslaviji v prvi vrsti prizadruženih zvezah v Sloveniji v lire po razmerju 60 lir za 100 kron. Zadrugne zveze v Sloveniji se tega uspeha primorskega združništva iskreno veselijo, tembolj ker se je bilo bati, da bi morale pri neugodnem dogovoru te zadrugne zveze več plačevati nego naložbe dejansko znašajo. Ker je tudi prejšnje pomanjkanje gotovine pri združništvu že ponehalo, bodo zveze naložbe z lahkoto takoj izplačale, kakor hitro ho s strani italijanske vlade zadeva zamenjave in višina zamenjave priznana.

Določba, ki jo preradi pozabljamo. Za vse hranilnice in posojilnice velja določba, ki je največkrat tudi v pravilih, da člani načelstva smejo **le izjemoma** dobivati posojila na osebni kredit in biti porok drugim izposojevalcem. To zahteva varnost pri posojilnicah in to zahteva tudi nesebičnost članov načelstva, da ne bodo mislili, da so zato v načelstvu, da se njim prvim in pod najugodnejšimi pogoji morajo dovoljevati posojila.

Na kaj pozabljajo strojne zadruge? Dogačajo se pogosti slučajji, da strojne zadruge članom računajo za porabo strojev samo toliko, da ravno krijejo izdatke za bencin in najnujnejša popravila, marsikje pa niti tega ne.

Svedba bilance takih zadrug izgledajo takoj pasivno, ako se napravi pravilni odpis (10 ali 15 %) pri inventarju. Take zadruge bi opozorili, da morajo gledati na svojo bodočnost, sicer se lahko zgodi, da bodo po obrabi sedanjih strojev prisiljene likvidirati in ponajveč s precejšno izgubo. Naj torej take zadruge pri svojem poslovanju mislijo na sledeče:

1. Naj redno vsako leto **odpišejo od inventarja 10 do 15 %**. 2. Naj začnejo zbirati **fond za obnovev zadrugnega inventarja**, da bodo imele že nekaj denarja zbranega za nabavo novih strojev, kadar postanejo stroji nerabni. 3. Prispevek članov za uporabo strojev naj se določi tako, da bodo kriti vsi stroški, donesek za amortizacijo in donesek za fond za obnovo zadrugnega inventarja.

Slovensko združništvo v l. 1923. Lansko leto je bilo v zadrugni register vpisanih vsega skupaj 42 novih zadrug. Od teh je bilo 12 kreditnih, 13 konsumnih, 6 elektrostrojnih, 5 obrtnih zadrug, 3 založniške in 3 stavbinske. Največ novih zadrug se je ustanovilo v okolišu deželnega sodišča v Ljubljani, namreč 19, v okolišu okrožnega sodišča v Novem mestu 7, v Celju 8 in v Mariboru tudi 8 zadrug.

V likvidacijo je stopilo lani 23 zadrug in to 13 v okolišu deželnega sodišča v Ljubljani, v okolišu okrožnega sodišča v Novem mestu 3, v Celju 5 in v Mariboru 2 zadrugi. Od teh zadrug je bilo 5 kreditnih, 8 konsumnih, 5 mlekarskih, 1 živinorejska, 1 obrtna, 1 založniška in 2 drugi zadrugi.

Izbranih iz zadrugnega registra je bilo lani vsega skupaj 31 zadrug, od tega pri deželnem sodišču v Ljubljani 11, pri okrožnem sodišču v Novem mestu 12, v Celju 3 in v Mariboru 5 zadrug. Izmed izbranih zadrug je 1 kreditna, 14 konsumnih, 8 živinorejskih, 3 mlekarske in 5 drugih zadrug.

Zadruge so oproščene taks. To je sicer lepa pridobitev, ki je posledica izenačenja našega združništva s srbskim združništvom.

Veliko večje breme kot takse pa predstavljajo za naše zadrage **insercijski stroški v Uradnem listu**, kjer velja vsaka vrstica 6 Din. ali celo več. Rajfajzenova posojilnica je morala n. pr. ob ustanovitvi plačati za insercijske stroške v Uradnem listu Din. 165.— Tudi v tem pogledu bi bilo koristno izenačenje s srbskimi zadrugami.

Blagovne zadrage (konsumi, kakor nabavne in prodajne) občutijo, da so v trgovini nastali težki časi in je zavladala huda konkurenca. Dolžnost načelstva vsake blagovne zadrage je, da pri tem položaju pravočasno spravi v **ravnotežje dohodke in izdatke**. Ker je vsled konkurence zaslužek veliko manjši, je zadruga v nevarnosti, da dela stalno z izgubo, ako ne zniža istočasno režije. Pri zmanjšanju režije naj bo merodajno vsestransko varčevanje: pri uslužbencih, pri potninah, pri dajanju na kredit, pri nabavi blaga v večjih množinah itd. Velik del režije tvorijo danes obresti, ki jih mora blagovna zadruga plačevati za kredite. Zato pa mora gledati, da ne daje blaga na kredit, ker s tem zmanjša potrebni obratni kapital in zmanjša tudi režijo.

Ali sme zadruga imeti vajence? K temu vprašanju v zadnji številki Narodnega Gospodarja (stran 48) smo prejeli od zadrugarja na Goriškem to-le: »Z Vašim stališčem se popolnoma strinjam. Dodaj bi samo še to: Naše zadrugišništvo se je dosedaj zelo potegovalo za razne predprave, ki so jih docela kapitalistične države dajale, a proti dragi kupnini — svobode. Pustimo to hlastanje po privilegijih, ki nam le škoduje. Kaj pomenijo vse davčne olajšave v primeri s svobodo, s katero se giblje zasebni trgovec!

V zadevi konsumov sem mnenja, da bodo šele tedaj dobro uspevali, ko bodo imeli večših voditeljev, ki so zrasli iz zadrugišništva. Zato moramo imeti svoje vajence, moramo vzgojiti svoj naraščaj. Dokler bodo konsume vodili nevešči duhovniki, učitelji in kmetje ali

pa, kar je še slabše, bivši trgovski pomočniki (čast izjemam), ne pridemo naprej.« K prvemu odstavku tega dopisa bi dodali kot naše mnenje le to, da zadrugišništvo ne hlata po privilegijih, temveč se upravičeno brani krivičnih bremen. Krivično je namreč, ako hoče država baš tako obremeniti zadrugo, kakor trgovca, čeprav zadruga ne dela za dobiček, trgovcu pa je dobiček edini cilj in smisel dela. To stališče zavzema ne le čl. 262 našega finančnega zakona, ki izključuje vsako delitev zadrugišnega dobička in zadrugišnega premoženja med člane tekom poslovanja kakor tudi ob razdružbi, isto stališče zavzema tudi načrt enotnega zadrugišnega zakona za našo državo.

Sestanek gorenjskega pasemskega okrožja se ima vršiti na dan. sv. Florjana 4. maja v Kranju. Tako je bilo sklenjeno pri ustanovitvi okrožja 13. februarja t. l. v Škofji Loki, da ima okrožje redni vsakoletni sestanek na dan sv. Florjana. Obvestilo o sestanku bo objavljeno v listih.

Podpore zadrugišništvu. Ministrstvo za poljedelstvo je dovolilo Din. 10.000 podpore živinorejski in konjerejski zadrugi v Gorjah pri Bledu v prvi vrsti v svrhu, da bo na zadrugišnih pašnikih gojila večje število mladih bikov. — Veliki župan ljubljanske oblasti je iz budžetskih dvanajstin dovolil živinorejski zadrugi na Boh. Beli podporo Din. 1000 za melioracijo planinskega pašnika in ustanovitev sirarne. (Za tako široke naloge je ta znesek pač majhen.) Ministrstvo za poljedelstvo je zavrnilo prošnje za podporo štirim zadrugišnim elektrarnam z utemeljevanjem, da niso dokazale, da se pri njih električna sila uporablja izključno za proizvodnjo ali predelovanje kmetijskih pridelkov, temveč se oddaja tudi za razsvetlavo in to čelo »varošanom«. Naše mnenje pa je, da je nujna zahteva čim ekonomičnejše izrabe električne centrale, da se v nočnem času električen tok uporablja za

razsvetljavo (pri tem tudi v veliki meri gospodarskih poslopij), sicer bi bile pri uporabi električne sile edino po dnevi in za motorje električne centrale nerentabilne.

Za redno obvezno varčevanje. Hrvatske kmetijske zadruga, včlanjene v Središnjem savezu hrvatskih seljačkih zadruga v Zagrebu, so preteklo leto začele uvajati obvezno stalno varčevanje. Na občnem zboru sklene taka zadruga, da mora vsak član vsako nedeljo vložiti vsaj en dinar. Na ta način zbrane vloge upajo, da bodo dosegle milijonske vsote. Vse hrvatske kmetijske zadruga uvedejo namreč obvezno stalno varčevanje, ki bo trajalo najmanj pet let. Ako se vzame zadruga samo s 100 člani, dobi taka zadruga vsako nedeljo 100 dinarjev, v teku leta 5200 dinarjev, v teku petih let pa 26.000 dinarjev plus obresti, ki v tem času narastejo. Ako zveza pridobi sto zadrug za tako varčevanje, se ravnokar navedene številke pomnožijo s sto. To dâ že ogromne vsote. Pomisliti pa moramo, da je dinarsko tedensko varčevanje le nekako dopolnilo k splošnemu varčevanju, k splošnemu nalaganju denarja v zadruga.

Zadruška številka revije »Nova Evropa« je izšla kot 9. in 10. številka v mesecu marcu. Prinaša devet člankov o združništvu, med njimi tri od srbskega zadrušarja starine Mihajlo Avramovića in sicer: Združništvo napram državi. Mednarodna organizacija združništva ter Kmetijsko združništvo v Srbiji. O združnem gibanju na Hrvatskem in v Slavoniji je napisal članek M. Vukmir, o kmetijskem združništvu v Bosni in Hercegovini pa ravnatelj G. Perin iz Sarajeva; Lj. Prohaska je napisal članek o Glavnem Zadružnem Savezu, M. Štibler pa je podal temeljne misli načrta zakona o gospodarskih zadrukah. Vseučiliški pristav ing. Varga je napisal lep članek o »Ideologiji združnega gibanja«. — Članek g. Perina o

kmetijskem združništvu prinašamo v tej številki Nar. Gosp.

Osrednja zveza čeških gospodarskih zadrug v Brnu je slavila v marcu mesecu 25-letnico svojega obstoja in svojega dela. Zveza je blagovna in denarna centrala obenem. V l. 1923 je imela 844.189.401 Kč blagajniškega prometa. Vlog je imela koncem 1923 108.885.611 Kč, deležne glavnice 4.134.150 Kč. V aktivih izkazuje naložb pri bankah 59.955.173 Kč, v vrednost. papirjih 25.840.290 Kč, dolžnikov v tekočem računu 28.129.615 Kč in depozitov 41.004.806 Kč. Pri zvezi je bilo koncem leta 1923 včlanjenih 104 mlekar-ske zadruga, 172 nabavnih, prodajnih in proizvodnih zadrug, 371 kreditnih zadrug, 41 živinorejskih zadrug in 243 konsumnih društev in raznih drugih članov, skupaj torej 931 včlanjenih zadrug.

Zadružna šola v Ljubljani. Šestmesečni združni tečaj, katerega je do sklepa obiskovalo 33 učencev, povečini kmetskih sinov, se zaključi 15. aprila. — Kakor običajno, se je tudi letos poučevalo na tem tečaju: združništvo, združno in menično pravo, slovenščina, korespondenca, blagoznanstvo, računstvo, knjigovodstvo in zemljepisje. Učenci so si skupno ogledali v Ljubljani tovarno čevljev in usnja »Indus« in Jugoslovansko tiskarno. Dne 10. aprila pa je vodstvo tečaja priredilo poučen izlet v Kamnik, kjer so si učenci ogledali tamošnjo Kmetijsko nabavno in prodajno zadrugo v vseh področjih njene uprave. Obenem so obiskali tamošnjo tovarno za izdelovanje gorčiče »Eta« in mimogrede tovarno za upognjeno pohišstvo na Duplici pri Kamniku. Nepristano deževje je onemogočilo nameravani obisk zadrug v Šmarci in Mengšu. — Šola se je vzdrževala s prispevkom poljedelskega ministrstva in združnih zvez v Sloveniji, vsaka stran polovico. Od Zadružne zveze je dobivalo štipendije 15 učencev.

GOSPODARSTVO.

Kriza mlekarstva. Mlekarsko društvo za ljubljansko okolico je na občnem zboru 23. marca po daljši debati ugotovilo, da smo vsled prehoda k normalnim razmeram prišli že do nadprodukcije mleka. Glavni vzrok nadprodukcije je v tem, ker izvoz mleka in mlečnih izdelkov ni organiziran, kakor je bil pred vojno. Vsled tega čutijo okoličani Ljubljane silno konkurenco oddaljenejših krajev glede preskrbe Ljubljane z mlekom. Na tem občnem zboru so se posvetovali, kako bi temu odpomogli in sklenili resolucije, katerih cilj je izvoz mleka in mlečnih izdelkov s pomočjo dobre organizacije mlekarstva in s pomočjo olajšav pri prevozu in izvozu. V resolucijah zahtevajo okoličanski mlekarji, naj vlada s carinsko, transportno in tarifno politiko pospešuje izvoz. Kmetijske strokovne organizacije naj snujejo mlekarske zadruge, katere naj s poboljšano mlekarsko industrijo osvojijo inozemski trg. Radi čim hitreje rešitve tega vprašanja naj vlada skli-

če posebno anketo in naj čimprej oživetvori že dolgo obljubljeno mlekarsko šolo.

Prva hrvatska štedionica (Praštediona) v Zagrebu je največji denarni zavod v naši državi, pa tudi eden iz najstarejših, ker je bilo l. 1923 že 77. poslovno leto od ustanovitve. Delniške glavnice ima zavod Din. 75.000.000.—, rezerve Din. 51.207.345.—, **vseh vlog pa Din. 548.910.255.—**. V l. 1923 je Praštediona napravila Din. 20.108.179.— čistega dobička, iz katerega je izplačala delničarjem 20 % dividendo v znesku Din. 15.000.000. Ravnateljstvu in upravnemu odboru se je dolžilo za tantijeme Din. 1.147.788. Zavod ima 38 podružnic v raznih mestih države, nastanjene skoro povsod v lastnih palačah, centrala pa je nastanjena v lastni palači, najlepši v celem Zagrebu. — Vzemimo si zadrugarji ta cilj in zbirajmo in varčujmo. Čim več bo zadrúžnega kapitala, tem več bo tehtala naša beseda.

RAZNO.

Planinski dan v Kranju. Z lepimi predavanji o pomenu planin za našo živinorejo se je vršil 25. marca v Kranju. V interesu vzreje dobre plemenske živine bo končno treba rešiti vprašanje planinskega pašništva. O predmetu bomo še razmotrivali v Narodnem Gospodarju.

Kmetijske šole v naši državi. Kmetijski visoki šoli (fakulteti) imamo v Beogradu in Zagrebu. Kmetijske srednje šole imamo tri: Križevci (Hrv.), Maribor, Valjevo. Kmetijskih nižjih šol je za sedaj 15, od katerih so mnoge samo za posamezne panoge (živinorejske, vinarske, poljedelske itd.), druge pa so meša-

nega tipa. V Sloveniji so tri: Maribor (vinarska), Sv. Jurij ob Juž. žel., Grm pri Novem mestu. — Med posebnimi kmetijskimi šolami se navajajo: 1. potujoče gospodinjске šole. 2. Gospodinjška šola v Petrinji (Hrv.). 3. Vrtnarsko-cvetličarska šola v Novem Sadu. 4. Pletarska šola Postenju. 5. Tečaj za svilarstvo v Pančevu in Novem Sadu. 6. Vinarska šola v Aleksandrovcu. 7. Vinarsko-sadjarska šola v Vranji. 8. Živinorejska in sadjarska šola v Užicah. — Naposled so še takozvane kmetijske postaje (stanice) za praktični kmet. pouk.

Vabilo k redni glavni skupščini

Zadružne zveze v Ljubljani

registrovane zadruga z omejeno zavezo,

ki bo dne 22. maja 1924, ob 10. uri dopoldne v dvorani
„Akademskega doma“, Miklošičeva cesta
poleg hotela „Union“ v Ljubljani.

Dnevni red :

1. Odobrenje zapisnika o zadnji glavni skupščini.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1923 in sklepanje o porabi dobička.
5. Dopolnilna volitev nadzorstva.
6. Referat: Kaj teži naše zadruga?
7. Slučajnosti.

Prof. B. Remec,

I. podpredsednik.

§ 19. zvezinih pravil: Zvezina skupščina je občni zbor zadruga in sestoji iz odposlancev Zvezinih članic.

Vsako Zvezino članico zastopa na Zvezini skupščini njen načelnik. Če pa ta pri Zvezini skupščini ni prisoten, zastopa Zvezino zadrugo pooblaščenec, ki se izkaže s pravilno izdelanim pooblastilom načelstva Zvezine članice. Ena oseba sme zastopati kvečjem 10 zadrug.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Narodnega Gospodarja“. Ljubljana, Zadružna zveza.
Izdajatelj: „Zadružna zveza“ v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Anton Kralj, tajnik „Zadružne zveze“, v Ljubljani.

Občni zbor Elektro-strojne zadruge v Sorici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 2. uri pop. v Spod Sorici št. 2. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrditev rač. zaključka za l. 1923. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Mihaelu poleg Soštanj, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 9. uri dop. v uradnem prostoru. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Predlogi in slučajnosti.

Občni zbor Sirarske zadruge v Stari Fužini, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 3. uri pop. v prostorih sirarne. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva. 4. Poročilo nadzorstva. 5. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 6. Volitev načelstva. 7. Volitev nadzorstva. 8. Sprememba pravil. 9. Slučajnosti.

Občni zbor Delavskega stavbenega društva, r. z. z. o. z. v Ljubljani, se bo vršil dne 24. aprila 1924, ob 6. uri pop. v pisarni ravnateljstva Konzuma, Kongresni trg št. 2. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev 6 članov načelstva, kontrolorjev in pregledovalcev. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Sv. Tomažu pri Ormožu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, ob 3. uri pop. v posojilničnih prostorih. 1. Čitanje revizijskega poročila. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru. 5. Slučajnosti.

Občni zbor okrajne posojilnice v Mokronogu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Podčetrtku, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, popoldne ob dveh v stari šoli v Podčetrtku. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev (nadomestna) a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetško delavske hranilnice in posojilnice, r. z. z. n. z. na Teharjih, se bo vršil dne 11. maja po prvi sv. maši v hranilničnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 5. Volitev 1 člana nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Rečici ob Savinji, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, ob 3. uri pop. v dvorani gospoda Jože Stiglica v Rečici. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Rečici ob Savinji, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, ob 4. uri pop. v dvorani gospoda Josipa Stiglica. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Sprememba pravil. 6. Čitanje revizijskega poročila. 7. Slučajnosti.

Občni zbor I. delavskega konsumnega društva na Jesenicah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 3. uri pop. v Delavskem domu na Savi. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev nadzorstva. 5. Predavanje o pomenu združništva. 6. Slučajnosti.

XV. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Raki, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob pol 8. uri zjutraj v župnišču. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Konjicah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob pol 9. uri dop. v posojilniških prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Čevljarke, gospodarske zadruge, r. z. z. o. z. v Tržiču (Gorenjsko), se bo vršil dne 11. maja 1924, ob 9. uri zjutraj v prostorih zadruge. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Središču, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske posojilnice v Novem mestu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 5. maja 1924, ob 2. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega rednega občnega zbora. 2. Poročilo a) načelstva, b) nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Jesenicah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924 ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Strojne zadruge pri Sv. Lovrencu na Drav. polju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 11. maja 1924, ob 3. uri pop. v čitalnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1923. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Horjulu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 11. maja 1924, ob 15. uri v zadržnih prostorih. 1. Zapisnik zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice v Žužemberku, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 27. aprila 1924, ob 2. uri pop. v zadržni pisarni. 1. Rešitev eventualnih pritožb članstva. 2. Poročilo a) načelstva, b) nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1921 in 1922. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Prememba pravil. 8. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Češnjici pri Železnikih, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 18. maja 1924, ob 4. uri pop. v posojilniških prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za leto 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruga v Jevnici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 11. maja 1924, ob 15. uri v Sali v Jevnici. 1. Poročilo načelstva. 2. Sklepanje o zgradbi združnega doma. 3. Predavanje.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Lučah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 12. uri v društvenih prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega konsumnega društva v Lučah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. aprila 1924, ob 1. uri pop. v društvenih prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice pri Sv. Lovrencu na Drav. polju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 11. maja 1924, ob 2. uri pop. v čitalnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1923. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Jurju ob Taboru, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 4. maja 1924, ob 3. uri pop. v posojilniškem prostoru. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Silvnici pri Celju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1924, po rani maši ob pol 9. uri v posojilniških prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

GOSPODARSKA ZVEZA

notira sledeče brezobvezne cene:

GNOJILA:

Kalijeva sol 42% po	Din. 150.— za 100 kg
Kostni superfosfat z 18%—20% v vodi raztopne fosforove kisline, z vrečami po	240.— „ 100 „
Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosfor. kisline (vreče a 100 kg) po	120.— „ 100 „
Tomaževa žlindra 18% po	170.— „ 100 „
Cement po	80.— „ 100 „

Cene veljajo pri odjemu originalnih vreč, pri vagonskih pošiljках se prednje cene razumejo fko vsaka postaja v Slovenijo.

KRMILA:

Lanene tropine po Din. 4.50 za kg. Vreče po 50 kg.
Orehove tropine, vsebujoče 42% beljakovin in maščobe po Din. 3.50 za kg z vrečami. Vreče po 75 kg.
Klajno apno po Din. 4.50, pri manjšem odjemu Din. 6.—.

VINOGRADNIŠKE IN KMETIJSKE POTREBŠČINE:

Drevesne škropilnice bakrene po	Din. €00.—
Modra galica po Din. 9.50 za kg, pri manjšem odjemu	kg „ 11.—
Žveplo, dvojno rafinirano	kg „ 3.75
Trierje (žitne čistilnice) trdke Heid, <i>znamka I A</i> po	3.500.—
Trierje (žitne čistilnice) trdke Heid, <i>znamka I B</i> po	3.000.—
Mlatilnice na ročni in gepeljni pogon po	4.000.—
Mlatilnice na gepeljni pogon s siti in tresali po	6.500.—
Gepeljni na 36 obratov po	4.500.—
Gepeljni na 24 obratov po	4.500.—
Slamoreznice na motor po	5.600.—

Poleg tega so na razpolago vsakovrstni poljedelski stroji, kakor: čistilniki (pajtelni), plugi, brane poljedelske, brane travniške, brzoparilniki, gnojilne sesalke, vodne sesalke, lesene grablje, brusi za kose, kose itd.